МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії,

ректор ДВНЗ ПДАБА, професор

_____ Микола САВИЦЬКИЙ

«_13_» _____05_____ 2022 р.

ПРОГРАМА

Індивідуальної усної співбесіди з «Українська мова»
для вступу до ДВНЗ ПДАБА для здобуття ступеня бакалавра
за всіма спеціальностями (денної, заочної форми навчання)
на основі програми Національного мультипредметного тесту 2022

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: кафедрою українознавства, документознавства та інформаційної діяльності Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Баранник О.Ю., к. філол. н., доц.;
Богуславська Л.Г., к. філол. н., доц.;

Затверджено на засіданні кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності
Протокол № 10 від «6» 05 2022 р.

Зав. кафедри _____ Олена БАРАННИК

Затверджено навчально-методичною радою
Науково-навчального інституту інноваційних та освітніх технологій
Протокол № 5 від «10» травня 2022 р.

Голова _____ Микола МАХІНЬКО

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма співбесіди своєю метою має сприяти виявленню різнобічних і глибоких знань абітурієнта з усіх розділів української мови та визначенню його здатності виконувати освітньо-професійну програму підготовки.

Під час проведення співбесіди необхідно визначити *рівень* базової підготовки вступників (знання теоретичного матеріалу з української мови, вміння розмежовувати частини мови, члени речення, визначати відмінності у вияві спільних граматичних категорій у різних частинах мови; особливості словозміни частин мови; аналізувати структуру речень тощо); *ступінь* готовності до майбутнього навчання.

До програми включені найважливіші теми з таких розділів сучасної української мови, як фонетика, орфоепія, орфографія, графіка, лексикологія, лексикографія, фразеологія, морфеміка, словотвір, морфологія, синтаксис, пунктуація.

З названих розділів подано питання, які сприяють свідомому і глибокому засвоєнню основного курсу – курсу сучасної української мови.

Програма містить список рекомендованої літератури та критерії оцінювання відповіді.

СПІВБЕСІДА ЯК ВИД ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

Відповідно до Правил вступних випробувань до закладів вищої освіти абітурієнти певної категорії складають вступні випробування з української мови у вигляді співбесіди.

Враховуючи, що на співбесіду абітурієнту не дається час на підготовку (відповідь дається відразу після одержання запитання), можна вважати, що цей вид випробувань є складним, адже вимагає від абітурієнта досконалого володіння матеріалом.

Проводиться співбесіда комісією кваліфікованих викладачів-філологів за програмою зовнішнього незалежного оцінювання знань. Для відповіді пропонується 20 питань з української мови. Кожне із завдань заноситься до протоколу співбесіди. Питання потребують усної відповіді. Результат цієї відповіді фіксується екзаменаторами в протоколі.

ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

1. Фонетика. Графіка

Фонетика як розділ мовознавчої науки про звуковий склад мови. Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінкі й глухі. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв *я, ю, є, ї, щ*. Склад. Складоподіл. Наголос, наголошені й

ненаголошені склади. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Основні випадки чергування *у-в, і-й.*

2. Лексикологія. Фразеологія

Лексикологія як учення про слово. Ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальновживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного й пасивного вживання. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про стійкі сполуки слів і вирази. **Фразеологізми**. Приказки, прислів'я, афоризми.

3. Будова слова. Словотвір

Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. **Словотвір**. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безсуфіксальний, складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Складні слова. Способи їх творення. Сполучні голосні [о], [е] у складних словах.

4. Морфологія

Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови. **Іменник** як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що вживаються в обох числових формах. Іменники, що мають лише форму однини або лише форму множини. Відмінки іменників. Відміни іменників: перша, друга, третя, четверта. Поділ іменників першої та другої відмін на групи. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Букви *-а(-я), -у(-ю)* в закінченнях іменників другої відміни. Відмінювання іменників, що мають лише форму множини. Невідмінювані іменники в українській мові. Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові.

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Явища взаємопереходу прикметників з одного розряду в інший. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста й складена форми). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи).

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові. Групи числівників за будовою: прості й складені. Типи відмінювання кількісних числівників. Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Особливості правопису числівників.

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників.

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на *-но, -то*). Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I та II дієвідміни. Особові та числові форми дієслів (теперішнього та майбутнього часу й наказового способу). Родові та числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу). Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу. **Дієприкметник** як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на *-но, -то*. **Дієприслівник** як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Правопис прислівників на *-о, -е,* утворених від прикметників і дієприкметників. Написання разом, окремо й через дефіс прислівників і сполучень прислівникового типу.

Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Зв'язок прийменника з непрямими відмінками іменника. Правопис прийменників.

Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). Правопис сполучників.

Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні. Правопис часток.

Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова. Правопис вигуків.

5. Синтаксис

Словосполучення. Завдання синтаксису. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені й поширені

Речення. Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання).

Просте двоскладне речення. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення.

Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження.

Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні. Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставина способу дії, присудок).

Односкладні речення. Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні). Способи вираження головних членів односкладних речень. Розділові знаки в односкладному реченні

Просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Звертання непоширені й поширені. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в ускладненому реченні.

Складне речення. Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному: 1) інтонація й сполучники або сполучні слова; 2) інтонація. Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного

речення. Складносурядне речення: єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні; смислові зв'язки між частинами складносурядного речення. Складнопідрядне речення: будова; головне й підрядне речення; підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні; основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами: 1) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю; 2) складнопідрядні речення з однорідною підрядністю; 3) складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю. Безсполучникове складне речення: типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями: 1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними); 2) з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною). Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні. Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.

Способи відтворення чужого мовлення. Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог.

6. Стилістика

Стилі мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний, конфесійний), їх основні ознаки, функції.

7. Орфоепія

Відображення вимови голосних (наголошених і ненаголошених) через фонетичну транскрипцію. Відображення вимови приголосних звуків.

8. Орфографія

Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [е], [и], [о] в коренях слів. Спрощення в групах приголосних. Сполучення *йо, ьо*. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Позначення чергування приголосних звуків на письмі. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Написання чоловічих і жіночих імен по батькові, прізвищ. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис *н* та *нн* у прикметниках і дієприкметниках, *не* з різними частинами мови.

ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ

Абітурієнти, які проходять співбесіду, повинні:

• розрізняти звуки мови, визначати голосні й приголосні звуки, їх характеристику, ділити слово на склади, розпізнавати явища уподібнення приголосних звуків, спрощення в групах приголосних, основні випадки чергування звуків;

• розпізнавати вивчені орфограми і пояснювати їх за допомогою правил; правильно писати слова з вивченими орфограмами;

• відділяти закінчення від основи, добирати спільнокореневі слова, розрізняти форми слова й спільнокореневі слова, визначати спосіб творення слів;

• пояснювати відомі слова, добирати до слів синоніми й антоніми та використовувати їх у мовленні; пояснювати значення фразеологізмів, крилатих висловів;

• розпізнавати частини мови, визначати їх загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль;

• розрізняти словосполучення й речення, визначати типи підрядного зв'язку в словосполученні;

• визначати структуру речення, вид речення, правильно ставити розділові знаки й обґрунтовувати їх постановку;

• визначати в реченні з прямою мовою слова автора й пряму мову, замінювати пряму мову непрямою;

• розпізнавати стилі мовлення, визначати особливості кожного з них.

Абітурієнт повинен ***знати*** мовні (орфографічні, орфоепічні, лексичні, граматичні, стилістичні, пунктуаційні) та мовленнєві норми сучасної української літературної мови (етику й етикет спілкування).

Абітурієнт повинен ***вміти***: вільно володіти усною та писемною формами української літературної мови, правильно і грамотно писати й говорити, формулювати й виголошувати свої думки, підтримувати діалог.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ НА СПІВБЕСІДІ

Білет для співбесіди складається з 20 завдань, з-поміж яких:

• 15 завдань з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох;

• 5 завдань на встановлення відповідності (потрібно встановити по 4 «логічні пари»).

Завдання з української мови оцінюються відповідно до такої схеми нарахування балів: по 1 тестовому балу нараховується за кожну правильну відповідь на завдання з вибором однієї правильної відповіді та по 1 тестовому балу – за кожну правильно визначену логічну пару в завданнях на встановлення відповідності.

Відповідно, за правильні відповіді на завдання з української мови можна отримати від 0 до 35 балів. Результат співбесіди переводиться в шкалу 100-200 балів за наведеною нижче таблицею. Для отримання результату за шкалою 100-200 необхідно набрати один тестовий бал..

ТАБЛИЦЯ
переведення тестових балів співбесіди з української мови до шкали 100-200

Тестовий бал	Бал за шкалою 100-200
1	100
2	107
3	113
4	119
5	125
6	128
7	131
8	134
9	136
10	138
11	140
12	142
13	144
14	146
15	147
16	148
17	149
18	150
19	151
20	152
21	153
22	154
23	156
24	158
25	160
26	162
27	164
28	167
29	170
30	173
31	176
32	180
33	186
34	192
35	200

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Авксентьева Л.Г., Калашник В.С., Ужченко В.Ф. Фразеологія сучасної української мови. – Х., 1997.

2. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. – Львів, 2003.

3. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Морфеміка української мови. – К.: Наук. думка, 1987.

4. Блик О.П. Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. – К., 1988.

5. Вихованець І.Р. Система відмінків української мови. – К., 1987.

6. Глазова О.П. Українська орфографія: Навч. посібн. – Харків, 2004.

7. Глазова А.П. Українська пунктуація: Навч. посібн. – Харків, 2004.

8. Гуйванюк Н.В., Кардащук О.В., Кульбабська О.В. Синтаксис сучасної української мови: Схеми і таблиці. – Чернівці, 2003.

9. Жовтобрюх М.А. Українська літературна мова. – К.: Наук. думка, 1984.

10. Етимологія української мови: Навч. посібник для вищих навч. закладів / О.І. Потапенко, Л.П. Кожуховська, Л.Е. Довбня та ін. – 2-е вид. доп. і випр. – К.: Міленіум, 2003. – 204 с.

11. Єрмоленко С.Я. Синтаксис і стилістична семантика. – К.: Наук. думка, 1982.

12. Іваницька Н.Л. Двоскладне речення в українській мові. – К.: Вища шк., 1986.

13. Кадомцева Л.О. Українська мова: Синтаксис простого речення. – К.: Вища шк., 1985.

14. Каранська М.У. Синтаксис сучасної української мови. – К.: Либідь, 1995.

15. Карпенко Ю.О. Фонетика і фонологія сучасної української літературної мови. – Одеса, 1996.

16. Клименко Н.Ф. Основи морфеміки сучасної української мови. – К., 1998.

17. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А. Словотвірна морфеміка сучасної української літературної мови. – К., 1998.

18. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови. – Вид. 3. – К., 1987.

19. Козачук Г.О., Шкуратяна Н.Г. Практичний курсу української літературної мови: Навчальний посібник для вузів. – К., 1993.

20. Лисиченко Л.А. Лексико-семантична структура української мови. – Харків: ХДПУ, 1997.

21. Лисиченко Л.А. Лексикологія сучасної української літературної мови. – Харків: Вища шк., 1976.

22. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилістика української мови: Підручник. – К., 2003.

23. Морфемна структура слова. – К.: Наук. думка, 1979.

24. Москаленко Н.А., Фащенко М.М., Смагленко Ф.Н. Українська сучасна літературна мова: Лексичний, фонетичний і граматичний аналіз. – Київ-Одеса, 1980.

25. Плющ М.Я., Грипас Н.Я. Граматика української мови в таблицях. – К.: Вища шк., 2004.

26. Пономарів О. Стилістика сучасної української мови: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доповн. – Тернопіль, 2000.

27. Сучасна українська літературна мова /Керівник авт. колективу О.Д.Пономарів). – К., 1997.

28. Сучасна українська мова. Довідник / Л.Ю. Шевченко, В.В. Різун, Ю.В. Лисенко; за ред. О.Д. Пономарева. – К.: Либідь, 1993.

29. Ткаченко Є.М. Українська мова: Пунктуація: правила, вправи, диктанти. – Навч. пос. – Харків: Консум, 2001.

30. Українська мова: Енциклопедія. – К., 2000.

31. Шевченко Л.Ю., Різун В.В., Лисенко Ю.В. Сучасна українська літературна мова. Довідник. – К., 1996.

32. Ющук І.П. Українська мова: Підручник. – К.: Либідь, 2003.

33. Яцимірська М.Т. Сучасна українська мова: Пунктуація. Навч. пос. – Львів: ЛНУ, 2002.

34. Тренажер з правопису української мови. *URL:* webpen.com.ua

35. Українське ділове мовлення. URL: https://www.dilovamova.com/

36. Український правопис 2019. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019.